

Nr 38.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 3 februari 1950 dagtecknad proposition, nr 97, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.;

2) förordning om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

3) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.; samt

4) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m.fl.;

dels ock medgiva att 11 § 1 mom. andra stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete i dess lydelse enligt lag den 26 juni 1948 (nr 420) samt motsvarande stadganden i övriga hithörande författningar skola enligt de föreskrifter, som av Konungen utfärdas, äga tillämpning beträffande livräntor av statsmedel i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1949.

Sedan samråd ägt rum med ordföranden i statsutskottets tredje avdelning, har det icke ansetts erforderligt att i anledning av det av Kungl. Maj:t i propositionen begärda medgivandet låta propositionen bliva föremål för behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

De vid propositionen fogade författningsförslagen äro av följande lydelse:

1:o **Förslag**

till

Förordning

**om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen
om försäkring för olycksfall i arbete m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som uppbär sjukpenning eller livränta enligt någon av de författningar, som angivas i 2 §, äger erhålla tillägg därå i enlighet med vad nedan sägs. Har Konungen förordnat, att sjukpenning eller livränta skall utgivas enligt grunderna i någon av ifrågavarande författningar, skall tillägg utgå även å sådan ersättning.

Skada, som avses i denna förordning, skall anses hava inträffat den dag olycksfallet skedde eller, om skadan ej orsakats av olycksfall, den dag sjukdomen yppades.

2 §.

De författningar, som avses i 1 §, äro:

lagen den 5 juli 1901 (nr 39) angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete;

kungörelsen den 2 oktober 1908 (nr 100 s. 2) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;

kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 å arbetare, som användas till arbete för statens räkning;

förordningen den 1 juni 1923 (nr 138) angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig;

förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer;

förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.;

förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdoms-ersättning åt fångar m. fl.;

förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd;

förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring;

förordningen den 28 juni 1941 (nr 595) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret;

kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 678) med särskilda bestämmelser om tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å arbetare, som användas till arbete för statens räkning;

förordningen den 21 april 1943 (nr 183) om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt; samt

kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 344) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.

3 §.

Tillägg enligt denna förordning utgår även å sjukpenning eller livränta, som utgives av arbetsgivare vilken enligt gällande bestämmelser står självrisk.

4 §.

Tillägg enligt denna förordning utgår ej, där rätt till ersättning föreligger enligt förordningen den 1950 (nr) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt ej heller å sjukpenning eller livränta, som grundas på annan frivillig försäkring än enligt kungörelsen den 2 oktober 1908 (nr 100 s. 2).

5 §.

Tillägg å sjukpenning eller livränta till den skadade utgives endast, om arbetsförmågan blivit nedsatt med minst 30 procent, försä vitt ej annat följer av vad i 11 § sägs.

Är någon behäftad med två eller flera skador, som medfört rätt till sjukpenning eller livränta enligt någon av de i 2 § nämnda författningarna, förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall eller ock Konungens förordnande, skall nedsättningen i arbetsförmågan anses motsvara det procenttal, som utgör summan av procenttalen för de skilda skadorna. Vid sammanläggning som nu sagts skall dock hänsyn icke tagas till skada, varför livränta eller sjukpenning utgår på grund av annan frivillig försäkring än sådan som avses i kungörelsen den 2 oktober 1908 (nr 100 s. 2) eller 3 § förordningen den 11 juni 1918 (nr 375), samt ej heller till skada, som inträffat efter den 31 december 1948 och varför livränta ej blivit fastställd. Därest livränta, som utgår till följd av skada efter sistnämnda dag, övergår i sjukpenning, skall vid sammanläggningen skadan anses medföra den nedsättning i arbetsförmågan, efter vilken livräntan bestämts.

6 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextio-sju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1949, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 januari 1920.....	100	70	50
1 januari 1920—31 december 1926.....	80	60	40
1 januari 1927—31 december 1941.....	60	40	30
1 januari 1942—30 juni 1946.....	40	30	20
1 juli 1946—31 december 1948.....	30	20	—

För tid efter utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextio-sju år, utgår tillägg endast, om skadan inträffat före den 1 januari 1941. I sådant fall utgör tillägget 20 procent av ersättningens belopp.

7 §.

Har skada, som inträffat före den 1 januari 1949, medfört döden, och utgår i anledning härav livränta till efterlevande make, äger denne, såframt livränta utgår jämväl till barn eller adoptivbarn till makarna, erhålla tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg
före den 1 januari 1920.....	70
1 januari 1920—31 december 1926..	60
1 januari 1927—31 december 1941..	40
1 januari 1942—30 juni 1946.....	30
1 juli 1946—31 december 1948.....	20

Tillägg å livränta till efterlevande make i annat fall än som avses i första stycket så ock tillägg å livränta till annan efterlevande utgår endast, om skadan inträffat före den 1 januari 1941, och utgör i sådant fall 20 procent av livräntans belopp.

8 §.

Vid tilläggets bestämmande skall den ersättning, varå tillägget utgår, i förekommande fall beräknas med hänsyn tagen till bestämmelserna i kungörelsen den 10 juni 1921 (nr 410) angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare med flera av statsmedel utgående livräntor m. m., kungörelsen den 8 april 1938 (nr 112) angående viss tillämpning av 11 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete beträffande livräntor till arbetare, som före år 1937 skadats i arbete för statens räkning, ävensom förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare

enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, så ock med beaktande av de föreskrifter, som Konungen meddelat rörande förstärkning av vissa livräntor jämlikt lagen den 11 juni 1937 (nr 348), rörande dyrtidskompensation åt vissa ersättningstagare enligt förordningarna den 24 mars 1938 (nr 102 och 103) samt rörande vidgad tillämpning av 11 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete i dess lydelse enligt lag den 26 juni 1948 (nr 420) och motsvarande stadganden i övriga i 2 § omförmälda författningar.

9 §.

Därest sjukpenning eller livränta enligt lagen den 11 juni 1937 (nr 348) eller förordningen den 13 april 1940 (nr 213) överstiger motsvarande ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, beräknad efter det i 9 § sistnämnda lag vid tiden för olycksfallet stadgade högsta beloppet för den årliga arbetsförtjänsten, skall överskjutande belopp icke beaktas vid tilläggets bestämmande.

10 §.

Vad som finnes stadgat rörande avdrag från sjukpenning eller livränta till den som åtnjuter däremot svarande understöd skall äga tillämpning även beträffande tillägg enligt denna förordning; och må avdrag från tillägget ske ändå att understödet ej var utfäst, då skadan inträffade.

Avdrag från tillägget skall ock göras om och i den mån däremot svarande skadestånd enligt lag tillkommer den ersättningsberättigade, så ock i den mån med sådant skadestånd jämförlig ersättning utgår av statsmedel; i först nämnt fall må dock tillägget utgå utan avdrag, därest den ersättningsberättigade å statsverket överlåtit mot tillägget svarande fordran hos den skadeståndspliktige.

I fall som avses i denna paragraf utgives ej tillägg, om dess belopp, efter det avdrag skett, skulle understiga fem kronor för månad räknat.

11 §.

Tillägg enligt denna förordning skall för den, som varit berättigad till tillägg enligt förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., utgöra lägst det belopp, som skolat utgå i tillägg enligt sistnämnda förordning, om denna alltjämt ägt giltighet. Har den ersättningsberättigade jämväl ägt uppbära tillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., skall tillägg varom nu är fråga uppgå till lägst det belopp, varmed tillägg skolat utgå, om nyssnämnda förordningar den 29 juni 1946 och den 30 juni 1943 alltjämt varit gällande.

Avdrag enligt vad i 10 § stadgas må ej föranleda, att tillägg nedsättes under det belopp, som skolat utbetalas om förenämnda äldre förordningar ännu varit i kraft.

Beloppet av tillägg enligt 4 § förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) beräknas efter den ortsgrupp, som den skadade tillhörde vid utgången av juni 1950.

12 §.

I den mån Konungens förordnande, att ersättning skall utgivas enligt grunderna i någon av de i 2 § avsedda författningarna, innebär viss avvikelse från dessa grunder, skall motsvarande jämkning ske vid tilläggets bestämmande.

13 §.

Tillägg enligt denna förordning bestrides av statsmedel samt bestämmes och utgives av riks försäkringsanstalten eller, där med avseende å ersättning, som enligt Konungens förordnande skall utgå enligt grunderna i någon av de i 2 § angivna författningarna, Konungen förordnat att ersättningen skall utgivas av annan myndighet, av denna.

Bolag, som avses i 4 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, åligger att samtidigt med utbetalning av ersättning förskottsvis utgiva tillägg enligt denna förordning.

14 §.

Över riks försäkringsanstaltens beslut enligt denna förordning må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet sist å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, upptaga ärende enligt denna förordning till prövning.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

I fråga om försäkringsrådets behandling av ärende enligt denna förordning skall gälla vad i 6 § lagen om försäkringsrådet stadgas.

15 §.

Utöver vad ovan stadgats skall i fråga om tillägg enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad som finnes föreskrivet beträffande den ersättning, varå tillägget utgår.

16 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riks försäkringsanstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

2:o) Förslag

till

Förordning

om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som jämlikt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall uppbär livränta i anledning av olycksfall i arbete äger erhålla tillägg därå i enlighet med vad nedan sägs. Har Konungen förordnat, att livränta skall utgivas enligt grunderna i nämnda förordning, skall tillägg utgå även å sådan livränta.

Tillägg enligt denna förordning skall utgå utan hinder av att livräntan för viss tid övergår i sjukpenning.

2 §.

Tillägg till den skadade utgives endast, om arbetsförmågan blivit nedsatt med minst 30 procent.

Är någon behäftad med två eller flera skador, som medfört rätt till ersättning enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) eller enligt någon av de författningar, som avses i 2 § förordningen denna dag (nr) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. eller ock enligt Konungens förordnande, skall nedsättningen i arbetsförmågan anses motsvara det procenttal, som utgör summan av procenttalen för de skilda skadorna. Vid sammanläggning som nu sagts skall dock hänsyn icke tagas till skada, varför livränta eller sjukpenning utgår på grund av annan frivillig försäkring än sådan som avses i kungörelsen den 2 oktober 1908 (nr 100 s. 2) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall eller 3 § förordningen den 11 juni 1918 (nr 375), samt ej heller till skada, som inträffat efter den 31 december 1948 och varför livränta ej blivit fastställd. Därest livränta, som utgår till följd av skada efter sistnämnda dag, övergår i sjukpenning, skall vid sammanläggningen skadan anses medföra den nedsättning i arbetsförmågan, efter vilken livräntan bestämts.

3 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1949, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder olycksfallet inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 juli 1942	50	40	20
från och med den 1 juli 1942	30	20	—

För tid efter utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår tillägg endast, om skadan inträffat före den 1 juli 1942. I sådant fall utgör tillägget 20 procent av livräntans belopp.

4 §.

Har skada medfört döden, och utgår i anledning härav livränta till efterlevande make, äger denne, såframt livränta utgår jämväl till barn eller adoptivbarn till makarna, erhålla tillägg med 40 procent, om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och med 20 procent, om den inträffat under tiden den 1 juli 1942—31 december 1948.

Tillägg å livränta till efterlevande make i annat fall än som avses i första stycket så ock tillägg å livränta till annan efterlevande utgår endast, om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och utgör i sådant fall 20 procent av livräntans belopp.

5 §.

Vid tilläggets bestämmande skall i livräntan inräknas tillägg enligt kungörelsen den 30 april 1942 (nr 218) om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375).

I den mån Konungens förordnande, att livränta skall utgivas enligt grunderna i förordningen den 11 juni 1918 (nr 375), innebär viss avvikelse från dessa grunder, skall motsvarande jämkning ske vid tilläggets bestämmande.

6 §.

Tillägg enligt denna förordning bestrides av statsmedel samt bestämmes och utgives av riks försäkringsanstalten.

7 §.

Över riks försäkringsanstaltens beslut enligt denna förordning må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet sist å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöi del av beslutet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, upptaga ärende enligt denna förordning till prövning.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

I fråga om försäkringsrådets behandling av ärende enligt denna förordning skall gälla vad i 6 § lagen om försäkringsrådet stadgas.

8 §.

Utöver vad ovan stadgats skall i fråga om tillägg enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad som finnes föreskrivet beträffande den livränta, varå tillägget utgår.

9 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

3:o) Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 24 mars 1938 om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Den skadades — — — sjukdomens yppande.

Befinnes den årliga arbetsförtjäns-
ten överstiga *ettusensjuhundrasextio-
fyra* kronor, tages det överskjutande
beloppet icke i beräkning.

Befinnes den årliga arbetsförtjäns-
ten överstiga *tretusensexhundra* kro-
nor, tages det överskjutande beloppet
icke i beräkning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950 och äger tillämpning beträffande ersättning, som för tiden därefter utgives i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats efter den 31 december 1948.

---

¹ Senaste lydelse, se 1942: 655.

4:o Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 103)
om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 24 mars 1938 om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

*(Gällande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

Den skadades — — — sjukdomens yppande.

Befinnes den årliga arbetsförtjäns-
ten överstiga *ettusensjuhundredrasextio-
fyra* kronor, tages det överskjutande
beloppet icke i beräkning.

Befinnes den årliga arbetsförtjäns-
ten överstiga *tretusensexhundra* kro-
nor, tages det överskjutande beloppet
icke i beräkning.

Denna förordning träder i kraft
den 1 juli 1950 och äger tillämpning
beträffande ersättning, som för tiden
därefter utgives i anledning av olycks-
fall som inträffat eller sjukdom som
yppats efter den 31 december 1948.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft tre i
anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 398 av herr *Söderquist m. fl.*, samt

inom andra kammaren

nr 483 av herr *Dahlgren m. fl.*, och

nr 484 av herr *Fröderberg m. fl.*

I motionerna I: 398 och II: 484, vilka äro likalydande, har yrkats, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 97 måtte besluta att orden 'såframt livränta utgår jämväl till barn eller adoptivbarn till makarna' i 7 § i förslaget till Förordning om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. måtte utgå.»

I motionen II: 483 hemställa motionärerna, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 7 § första stycket att ingen åtskillnad göres i fråga om livränteförbättring mellan livräntetagare med och utan livränteberättigade barn samt att förordningen ges retroaktiv verkan från och med den 1 januari 1950.»

¹ Senaste lydelse, se 1942: 656.

Motionärerna anhålla tillika, att utskottet måtte utarbeta den för tillgodo-seende av deras yrkanden erforderliga lagtexten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen gjorda hem-ställandena, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Genom 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete blev den gren av socialförsäkringen, som avser att bereda skydd mot de ekonomiska följderna av olycksfall i arbete, första gången reglerad i vårt land. Den ersättning, som utgavs enligt lagen, var emellertid även med hän-syn till dätida förhållanden blygsam. Som exempel kan nämnas att den, som skadats så svårt att han för framtiden blivit helt oförmögen till arbete, ej fick högre livränta än 300 kronor om året och att, om olycksfallet medfört döden, änkelivräntan uppgick till endast 120 kronor om året. Till dessa liv-räntor utgå visserligen numera tillägg av statsmedel. Även inräknat tilläggen utgör dock för dem, som uppbära livräntor enligt 1901 års lag — åtskilliga så-dana personer finnas fortfarande — invalidlivräntan vid hel arbetsoförmåga ej mer än 810 kronor och änkelivräntan ej mer än 324 kronor om året.

Den 1 januari 1918 ersattes 1901 års lag av den ännu gällande lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Genom den nya lagen — som endast avser olycksfall, vilka inträffat efter det lagen trätt i kraft — infördes en obligatorisk och i princip allmän försäkring av arbetstagare mot skada till följd av olycksfall i arbete. Ersättning enligt lagen utgår bl. a. i form av livränta och sjukpenning. Storleken av dessa förmåner beror såväl av den skadades arbetsförtjänst under året närmast före olycksfallet som av den grad, varmed arbetsförmågan nedsatts till följd av olycksfallet.

Under den tid, som förflutit sedan 1916 års lag trätt i kraft, har lagen ändrats vid flera tillfällen, därvid försäkringsförmånerna förbättrats undan för undan. Med hänsyn till att försäkringen baserats på avgifter, uträknade efter försäkringsmässiga grunder och bekostade av arbetsgivarna, ha de i lag-stiftningen vidtagna förbättringarna icke ansetts böra göras tillämpliga på redan inträffade olycksfall. I enlighet härmed får varje försäkringshavare ersättning efter de regler, som gällde när olycksfallet inträffade. Detta jämte den höjning av lönenivån, som efter hand ägt rum, har medfört att ersättningarna äro lägre ju längre tillbaka i tiden olycksfallet ligger.

Enligt lagens ursprungliga lydelse skulle livräntan vid fullständig invaliditet utgöra $\frac{2}{3}$ av den skadades beräknade arbetsförtjänst under året närmast före olycksfallet och vid partiell invaliditet det lägre belopp, som svarade mot nedsättningen av arbetsförmågan. Om arbetsförtjänsten emellertid översteg 1 800 kronor, fick hänsyn icke tagas till överskjutande belopp. Den högsta livränta, som kunde utgå till helinvalid, var följaktligen 1 200 kronor om året. Den angivna inkomstgränsen har sedermera höjts från och med år 1920 till

2 400 kronor, från och med år 1927 till 3 000 kronor, från och med år 1942 till 3 900 kronor, från och med den 1 juli 1946 till 4 800 kronor och slutligen från och med år 1949 till 7 200 kronor. Från ingången av år 1949 gäller vidare, att livränta till personer i åldern 18—67 år med minst 30 % invaliditet utgår med belopp, som stiger progressivt i förhållande till invaliditetsgraden och som vid helinvaliditet utgör $\frac{11}{12}$ av den beräknade årsförtjänsten. Till följd av dessa lagändringar uppgår, bortsett från vissa tillägg till hjälplösa, den maximala livräntan vid helinvaliditet, om olycksfallet inträffat under tiden 1920—1926 till 1 600 kronor, under tiden 1927—1941 till 2 000 kronor, under tiden 1942—den 30 juni 1946 till 2 600 kronor, under tiden den 1 juli 1946—1948 till 3 200 kronor samt, om olycksfallet inträffat därefter, till 6 600 kronor för livräntetagare i åldern 18—67 år och till 4 800 kronor för övriga livräntetagare.

Därest olycksfallet medfört döden, utgå livräntor till den avlidnes änka ävensom till hans barn under 16 år samt i vissa fall även till andra efterlevande. Bortsett från visst särfall utgör änkelivräntan, om olycksfallet inträffat före 1948 års utgång, $\frac{1}{4}$ och, om det inträffat därefter, $\frac{1}{3}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, beräknad efter samma regler som gälla för invalidlivräntans bestämmande. Till följd härav uppgår den högsta änkelivränta, som kan utgå på grund av olycksfall under åren 1918—1919, till 450 kronor, för olycksfall under tiden 1920—1926 till 600 kronor, för olycksfall under tiden 1927—1941 till 750 kronor, för olycksfall under tiden 1942—den 30 juni 1946 till 975 kronor, för olycksfall under tiden den 1 juli 1946—1948 till 1 200 kronor och för senare olycksfall till 2 400 kronor.

Till barn utgår livränta med $\frac{1}{6}$ av den avlidnes årsförtjänst, beräknad efter förut angivna regler.

Från och med år 1942 utgå av statsmedel dyrtidstillägg, f. n. om 20 %, å livräntor i anledning av olycksfall, som inträffat före 1940 års utgång, å invalidlivräntor dock endast om arbetsförmågan är nedsatt med minst $\frac{3}{10}$. Bestämningarna om dyrtidstillägg ha haft tidsbegränsad karaktär och gälla f. n. — enligt beslut av 1949 års riksdag — till och med den 30 juni 1950.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I avsikt att höja ersättningsnivån i äldre skadefall föreslås i propositionen att från och med den 1 juli 1950 skola utgå tillägg av statsmedel till vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen och åtskilliga andra med denna närbesläktade författningar.

Till skadade under 67 år, vilkas arbetsförmåga är nedsatt med minst 30 %, förordas tillägg enligt en differentierad skala som är så konstruerad, att tillägget blir större ju längre tillbaka i tiden olycksfallet ligger och ju högre graden av arbetsförmåga är. Om arbetsförmågan är nedsatt med mera än 75 % skall tillägg sålunda utgå med 100 % om olycksfallet inträffat före år 1920, med 80 % om det inträffat under åren 1920—1926, med 60 % om det inträffat under åren 1927—1941, med 40 % om det inträffat under tiden 1942

—den 30 juni 1946 och med 30 % om det inträffat under tiden den 1 juli 1946—1948. Motsvarande procenttal för skadade med mera än 50 men högst 75 % nedsättning av arbetsförmågan äro 70, 60, 40, 30 och 20 och för skadade med minst 30 men högst 50 % nedsättning av arbetsförmågan 50, 40, 30, 20 och 0.

Efterlevande make med livränteberättigat barn föreslås få tillägg efter samma procenttal som föreslagits för tillägg till skadade med över 50 men högst 75 % invaliditet.

Till andra ersättningsstagare än de nu nämnda föreslås tillägg enligt samma grunder som gälla för de nu utgående dyrtidstilläggen, dvs. med 20 %, dock endast om olycksfallet inträffat före den 1 januari 1941 och medfört en nedsättning i arbetsförmågan med minst 30 %.

I fråga om ersättningar enligt 1918 års fiskarförsäkringsförordning förordas i propositionen en reglering, som i vissa avseenden avviker från den, som föreslagits för ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. Avvikelserna äro betingade av de speciella regler, som gälla för fiskarförsäkringen.

Förslagets genomförande beräknas för nästkommande budgetår medföra en merkostnad av omkring 1,75 miljon kronor. Merkostnaden kommer emellertid att sedan successivt sjunka.

Socialvårdskommitténs förslag.

Socialvårdskommittén har den 26 februari 1949 avlämnat ett betänkande med förslag till bestämmelser om tillägg av statsmedel åt vissa ersättningsstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen och åtskilliga andra författningar. I betänkandet förordas i fråga om ersättning till de kategorier det här gäller nya regler, avsedda att höja ersättningsnivån i de äldre skadefallen.

Över socialvårdskommitténs förslag ha, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen, generalpoststyrelsen, Socialförsäkringsbolagens förening, Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige.

Mot kommitténs förslag att genom tillägg av statsmedel förbättra de ersättningar, om vilka här är fråga, ha erinringar av principiell natur framförts endast av pensionsstyrelsen samt vissa reservanter inom försäkringsrådet. Emellertid har kritik mot förslagets enskildheter framkommit från flera håll; endast generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen samt vattenfallsstyrelsen ha helt anslutit sig till förslaget.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, *statsrådet Möller*, har i propositionen uttalat, att under förarbetena till 1946 års ändringar i olycksfallsförsäkringslagen fråga uppkom att bereda skälig kompensation åt de försäkringshavare, som till följd av tidigare maximeringsregler eller eljest oförmånligare ersättnings-

grunder blivit avsevärt sämre ställda än de skolat bli, om senare bestämmelser lagts till grund för ersättningsens bestämmande.

Departementschefen fortsätter:

»Vid anmälan i statsrådet av ärendet framhöll jag att detta spörsmål lämpligen borde övervägas av socialvårdskommittén vid dess fortsatta utredning rörande revision av olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Riksdagen har sedermera — jfr andra lagutskottets utlåtande nr 44 till 1948 års riksdag — understrukit hur angeläget det är att ett förslag till frågans lösning snarast föreläggas riksdagen. Det kan vidare anmärkas att, såsom framgår av propositionen nr 109 till 1949 års riksdag, de nuvarande bestämmelserna om dyrtidstillägg sista gången förlängdes på endast ett halvt år för att lösningen av ifrågakvarande spörsmål icke skulle fördröjas.

Mot kommitténs förslag att lösa denna fråga ha pensionsstyrelsen och vissa reseranter inom försäkringsrådet framfört betänkligheter. Pensionsstyrelsen har ansett, att en mera ingående undersökning av problemet vore önskvärd, samt har ifrågasatt, huruvida icke spörsmålet borde uppskjutas till dess socialvårdskommittén slutfört sitt uppdrag angående den sociala olycksfallsförsäkringen. Reservanterna inom försäkringsrådet ha vänt sig mot att personer, som f. n. på grund av olycksfallsförsäkringen uppbära ersättning, utan behovsprövning skulle beredas understöd av allmänna medel, under det att andra, som icke omfattas av olycksfallsförsäkringslagen men som kanske hade betydligt större behov av understöd, lämnades utan motsvarande hjälp. Med anledning härav vill jag erinra om att invändningar av sistnämnda slag redan framförts i tidigare sammanhang, nämligen då det gällde att bereda andra än i statens tjänst skadade livräntetagare enligt 1901 års lag kompenstation. Såsom framgår av den inledande redogörelsen löstes denna fråga år 1938, då ett av statsmedel bekostat tillägg om 125 % medgavs dessa livräntetagare. Beslutet härom motiverades med att, då staten en gång tillförsäkrat vissa behövande rätt till understöd, staten även i fortsättningen såvitt möjligt borde tillse, att denna rätt under ändrade förhållanden icke miste större delen av sitt värde. Även under förarbetena till den år 1941 genomförda lagstiftningen om dyrtidstillägg anfördes kritik mot att staten skulle påtaga sig särskilt ansvar mot försäkringshavarna, men denna kritik tillmättes ej heller då avgörande betydelse. Enligt min uppfattning saknas anledning att nu intaga någon annan ståndpunkt. De äldre maximeringsbestämmelserna voro ett uttryck för vad som ansågs skäligt med hänsyn till dåvarande lönenivå och levnadskostnader. Utvecklingen har medfört, att de ersättningar, som bestämts med tillämpning av dessa äldre regler, numera framstå såsom uppenbart otillräckliga; det bör enligt min mening ankomma på staten att i rimlig omfattning bereda kompenstation åt dem, som på detta sätt kommit i ett sämre läge än som avsetts med lagstiftningen. Såsom riksdagen understrukit är det angeläget, att frågan löses snarast möjligt. Jag kan därför icke förorda något uppskov med densamma.»

I fråga om *makelivräntorna* erinrar departementschefen om att meningarna inom socialvårdskommittén varit i viss mån delade i denna fråga samt anför i anslutning därtill följande:

»Majoriteten har funnit det i hög grad tveksamt om tillägg till sådana livräntor över huvud borde medgivas utöver de nu utgående dyrtidstilläggen. Därvid har bl. a. pekats på att arbetsföra änkor — livränta till änkring förekommer endast i undantagsfall — ej sällan hade möjlighet att försörja sig själva samt framför allt på att utredning påginge rörande änkepensioneringen och stöd i andra former åt familjer vid försörjarens frånfälle. Då ett starkt behov av förbättring i ekonomiskt hänseende ofta föreläge för änkor, som hade att draga försorg om minderåriga barn, har majoriteten emellertid ansett sig böra föreslå tillägg till änka med livränteberättigat barn. Dessa tillägg borde utgå efter samma procenttal som tillägg till skadade med över 50 men högst 75 % invaliditet. Samma regler borde gälla för de fall, då änkring uppbure livränta. I andra fall än de nu nämnda anser kommittén att tillägg till makelivränta bör utgå liksom f. n. med 20 %, då olycksfallet inträffat före år 1941.

Antalet makelivräntor, å vilka tillägg skulle utgå enligt de förmånligare beräkningsgrunderna, torde kunna skattas till högst 1 400. Den årliga merkostnaden för tillägg till makelivräntor enligt kommitténs förslag torde till en början uppgå till omkring 0,3 miljon kronor.

En ledamot av kommittén och en av dess sakkunniga ha förordat, att livränteförbättring skulle medgivas efterlevande make utan att skillnad gjordes mellan den som hade och den som ej hade livränteberättigade barn, dvs. barn under 16 år. Om de av majoriteten föreslagna tilläggen åt efterlevande make med barn under 16 år skulle medgivas samtliga livränteberättigade makar under 67 år, kommer merkostnaden under första året att stiga till omkring 0,8 miljon kronor.

Även i remissyttrandena ha i denna fråga olika uppfattningar kommit till uttryck. I flertalet remissyttranden har kommitténs förslag härutinnan lämnats utan erinran, men socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, Landsorganisationen och en minoritet inom försäkringsrådet ha ansett, att även livräntetagare utan minderåriga barn borde komma i åtnjutande av den föreslagna förbättringen.

Visserligen kan det sägas att samhället ger den som har minderåriga barn hjälp i olika former, som ej kommer övriga medborgare till godo, och att i enlighet härmed en änka med minderåriga barn är tillförsäkrad vissa förmåner, som den barnlösa änkan ej kan göra anspråk på. Dessa förmåner torde emellertid näppeligen täcka de kostnader, som änkan får vidkännas för barnen. Och obestriddigt torde vara att en arbetsför änka, som har minderåriga barn att draga försorg om, är betydligt sämre ställd i fråga om möjligheten att bidra till sin egen försörjning än hon skulle ha varit, därest hon ej haft barnen att tänka på. Med hänsyn härtill och till vad kommittén i övrigt anfört som skäl för förslaget i denna del anser jag mig i rådande läge ej heller på denna punkt böra frångå kommitténs förslag.»

Utskottet.

I sitt utlåtande nr 44 till 1948 års riksdag, avgivet i anledning av proposition nr 237 med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 30 juni 1943 angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m., underströk utskottet angelägenheten av att förslag snarast förelades riksdagen om åstadkommandet av skäligen kompensation åt livräntetagare, som till följd av tidigare maximiregler eller eljest oförmånligare ersättningsgrunder kommit i avsevärt sämre ställning än de vid tillämpning av senare bestämmelser skolat intaga. Genom den nu förevarande propositionen har sådant förslag underställt riksdagens prövning. Förslaget innefattar regler om kompensation icke blott till ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen utan även till personer, som enligt åtskilliga andra med denna närbesläktade författningar uppbära ersättning.

De ersättningstillägg, som enligt förslaget skola utgå, äro avsedda att bestridas av allmänna medel. Grunden härtill är uppenbarligen den, att då staten en gång tillförsäkrat vissa behövande rätt till understöd, staten även i fortsättningen bör, såvitt möjligt, tillse, att denna rätt under ändrade förhållanden icke mister större delen av sitt värde. Kostnaden för förslagets genomförande har för det kommande budgetåret beräknats till 1,75 miljoner kronor.

De ersättningar till följd av olycksfall, som utgå enligt de ursprungliga reglerna i ämnet, äro synnerligen små. För en helinvalid uppgår livräntan enligt 1901 års olycksfallsförsäkringslag jämte livräntetillägg till högst 675 kronor för år, dyrtidstillägg ej inberäknat. Senare vidtagna lagändringar ha icke gjorts tillämpliga på redan inträffade olycksfall. Till följd härav gäller genomgående, att varje ersättningstagare får uppbära ersättning enligt de regler som gällde vid tiden för det ersättningsgrundande olycksfallets inträffande.

Vid bestämmandet av ersättningstilläggen i de äldre fallen har socialvårdskommittén, vars utredning i ämnet ligger till grund för förevarande proposition, icke ansett sig kunna föreslå en uppräknings av ersättningarna i dessa fall till belopp, som utgå i motsvarande nya fall. Enligt vad kommittén angivit vore ett sådant förfarande uteslutet redan av praktiska skäl. Kommittén har anfört även andra skäl mot en sådan ordning. Ej heller har kommittén velat förordna en generell höjning av de utgående dyrtidstilläggen, detta emedan disproportionen mellan äldre och nyare ersättningsfall därigenom skulle ytterligare framträda. Kommittén har i stället stannat för att föreslå procentuella tillägg, så utformade att procenttalet blir större för dem, som skadats då ersättningarna voro låga, än för dem som under senare tid drabbats av olycksfall.

Enligt utskottets mening torde en sådan uppräknings av ersättningarna i de äldre fallen, som ovan nämnts, företagen efter prövning av varje individuellt fall, i och för sig leda till det mest tillfredsställande resultatet. Utskottet inser emellertid i likhet med kommittén, att detta ej låter sig göra av praktiska skäl.

Vid det förhållandet torde den utväg, kommittén slutligen funnit, bäst gynna de ersättningstagare, som i förevarande sammanhang främst förtjäna omtanke, nämligen dem som uppbära ersättning enligt mindre förmånliga grunder. Mot den sålunda föreslagna ordningen har vid remissbehandlingen av ärendet endast ett fåtal erinringar gjorts.

Vad beträffar storleken av de från fall till fall föreslagna procenttalen har utskottet ej funnit skäl till anmärkning.

I fråga om makelivräntorna vill utskottet fästa uppmärksamheten därpå, att majoriteten inom kommittén funnit det i hög grad tveksamt om tillägg till sådana livräntor över huvud borde medgivas utöver de nu utgående dyrtidstilläggen. De skäl departementschefen, enligt vad av ovanstående framgår, anfört mot att bereda särskild kompensation även åt sådan efterlevande make, som ej har livränteberättigat barn eller adoptivbarn, godtagas av utskottet. Som departementschefen framhållit, är otvivelaktigt den änka, som har minderåriga barn att draga försorg om, betydligt sämre ställd i fråga om möjligheten att försörja sig än den änka, som ej har någon annan än sig själv att tänka på. Skapandet av ekonomisk trygghet åt änkor bör enligt utskottets mening ske på annan väg än genom ökade tillägg till de ersättningar, som utgå på grund av de författningar, varom här är fråga. Utskottet får i detta sammanhang hänvisa till den utredning rörande änkepensioneringen, som för närvarande bedrivs av änkepensioneringskommittén, vars arbete beräknas bliva slutfört innevarande år. Utskottet kan alltså icke tillstyrka det i motionerna framförda kravet, enligt vilket även efterlevande make, som ej har livränteberättigat barn eller adoptivbarn, skulle erhålla kompensation enligt den föreslagna högre skalan.

Vidkommande makelivräntorna vill utskottet till sist även anmärka, att det högre procentuella tillägget till efterlevande make upphör i och med att livräntan till barnet ej längre utgår, d. v. s. då barnet uppnått 16 års ålder.

De i propositionen framlagda författningarna finner utskottet ej böra givas retroaktiv verkan.

Ej heller mot propositionen i övrigt har utskottet funnit anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 398, 11: 483
och II: 484 bifalla förevarande proposition nr 97 oförändrad.

Stockholm den 27 april 1950.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Sten, Hallagård, Wistrand, Sunne*, Nils Elowsson och Bengtson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Ryberg*, fru Johansson i Norrköping*, herrar Hagård, Lundberg, Andersson i Alfredshem, Huss* och Andersson i Linköping.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herr *Lundberg*;
- 2) av herrar *Sten, Sunne, Jacobsson* i Igelsbo, fru *Johansson* i Norrköping, herrar *Lundberg* och *Huss*, vilka
  - a) ansett, att de två stycken i utskottets motivering, vilka börja respektive sluta med orden: »I fråga — — — högre skalan» samt »Vidkommande make-livräntorna — — — års ålder», bort erhålla följande lydelse:

Att begränsa rätten till förhöjt tillägg å makelivräntorna genom att utesluta de fall, då den efterlevande maken icke har livränteberättigat barn, måste anses mindre välmotiverat. Ett sådant förfarande kan enligt utskottets mening komma att leda till uppenbart orättfärdiga konsekvenser. Skillnaden i ersättningshänseende mellan livräntetagare med minderåriga barn och efterlevande utan sådana barn synes bliva onödigt uppförstorad utöver vad barnbidragen och eventuellt andra förmåner kunna motivera. Såsom reservanten i socialvårdskommittén påpekar, synes förslaget komma att leda till att änkor, som under knappa villkor dragit fram minderåriga barn, och som nu nått sådan ålder, att de ha små försörjningsmöjligheter, också i fortsättningen skulle bli hänvisade till de nuvarande, oskäligt låga livräntorna. Det antagande, som ligger till grund för socialvårdskommitténs och departementschefens förslag i denna del, nämligen att de efterlevande utan minderåriga barn ha möjligheter att medelst förvärvsarbete kompensera den otillräckliga livräntan, torde icke alltid hålla streck. Särskilt orättvist kommer förslaget att gestalta sig i de fall, där å ena sidan livräntetagaren har barn något under 16 års ålder och därför erhåller ökat tillägg, medan å andra sidan en efterlevande med barn i eller strax över 16 års ålder icke erhåller sådant tillägg. Den omständigheten, att det här kan sägas vara fråga om gränsfall, torde icke få tagas som intäkt för de uppenbart orimliga konsekvenserna.

Då det synes medföra betydande administrativa svårigheter att arbeta med individuell behovsprövning i dessa fall, torde det innebära största möjliga rättvisa, om även efterlevande utan livränteberättigat barn tillerkändes tillägg till makelivränta enligt den högre skalan. Den merkostnad en sådan ord-

ning skulle innebära — 500 000 kronor under första året — anser utskottet icke vara av den storleksordning, att den behöver hindra denna betydligt mera rättvisande princip.

samt b), under åberopande av vad sålunda anförts, hemställa,

att 7 § i den föreslagna förordningen om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. måtte erhålla följande lydelse:

»Har skada, som inträffat före den 1 januari 1949, medfört döden, och utgår i anledning härav livränta till efterlevande make, äger denne för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, erhålla tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg
före den 1 januari 1920.....	70
1 januari 1920—31 december 1926..	60
1 januari 1927—31 december 1941..	40
1 januari 1942—30 juni 1946	30
1 juli 1946—31 december 1948.....	20

Tillägg å livränta till efterlevande make i annat fall än som avses i första stycket så ock tillägg å livränta till annan efterlevande utgår endast, om skadan inträffat före den 1 januari 1941, och utgör i sådant fall 20 % av livräntans belopp.»

samt att 4 § i den föreslagna förordningen om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall måtte erhålla följande lydelse:

»Har skada medfört döden, och utgår i anledning härav livränta till efterlevande make, äger denne för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, erhålla tillägg med 40 %, om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och med 20 %, om den inträffat under tiden den 1 juli 1942—31 december 1948.

Tillägg å livränta till efterlevande make i annat fall än som avses i första stycket så ock tillägg å livränta till annan efterlevande utgår endast om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och utgör i sådant fall 20 % av livräntans belopp.»